

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут **Коломийський навчально-науковий інститут**

Кафедра педагогіки і психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТП 8. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ

Освітня програма «Початкова освіта»

Перший (бакалаврський) освітній рівень

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 3 від “26” вересня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ТП 8 Педагогічна майстерність
Викладач (-і)	Лаппо Віолетта Валеріївна
Контактний телефон викладача	0956404947
Е-mail викладача	lappo37@ukr.net
Формат дисципліни	Нормативна
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=96&id_cou=926
Консультації	
2. Анотація до курсу	
<p>«Педагогічна майстерність» – навчальна дисципліна, що становить частину психолого-педагогічного циклу. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців освітньої галузі. В процесі вивчення навчальної дисципліни відбувається опанування системою знань про сутність, природу і складники педагогічної майстерності, системою особистісно-орієнтованого навчання майбутнього вчителя, технологіями формування готовності майбутнього педагога до професійного самовдосконалення й саморозвитку, продуктивної педагогічної діяльності.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни є розкрити теоретичні основи педагогічної майстерності, сформулювати усвідомлення феномену педагогічної майстерності як комплексу властивостей особистості педагога; створити умови, наближені до практичної професійної діяльності та забезпечити творчий розвиток особистості студента.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>КЗ-4. Комунікативна. Здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації. Здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів.</p> <p>КЗ-6. Етична. Здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й дітьми на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі; дотримуватися принципів педагогічної етики (професійної етики вчителя початкової школи).</p> <p>КЗ-8. Міжособистісної взаємодії. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.</p> <p>КЗ-10. Рефлексивна. Здатність ефективно та адекватно здійснювати рефлексивні процеси, що сприяє розвитку й саморозвитку учнів, творчому підході до навчально-виховного процесу початкової школи. Здатність оцінювати результати педагогічних впливів та забезпечувати</p>	

якість діяльності навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; здатність до педагогічної рефлексії.

СК – 4._3. Спеціально-методична. Здатність до навчання молодших школярів будь-яким елементам змісту програми.

РН 13 Здатність до здійснення комунікації, зорієнтованої мовленнєве спілкування у процесі вирішення професійно-педагогічних задач.

РН 14 Здатність прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітньо-виховного процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування, застосовуючи правила мовленнєвого етикету.

РН 15 Здатність до використання засобів вербальної та невербальної комунікації задля підвищення рівня професійної культури майбутнього вчителя.

РН 16 Здатність до навчання упродовж життя і удосконалення з високим рівнем автономності набутої під час навчання кваліфікації.

РН 18 Здатність створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від соціально-культурно-економічного контексту.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	18/10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18/4
самостійна робота	54/76

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ Вибірковий
6	013 «Початкова освіта»	3	Нормативна

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Сутність педагогічної майстерності Суспільна значущість професії вчителя. Поняття педагогічної діяльності, її структура. Професійна діяльність педагога. Особливості педагогічної майстерності. Елементи педагогічної майстерності. Рівні професійної майстерності. Педагогічна кваліметрія.	Лекція, семінар	Згідно списку рекомендованої літератури 3; 7; 15; 22; 32	1.Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2.Підготовка тематичного міні-словника. 3.Підбір цитат видатних науковців про значення педагогічної професії.	5	До наступного заняття за розкладом.
Тема 2. Значення	Лекція, семінар		1.Вивчення теми.	5	До наступного заняття за

<p>особистісних якостей у процесі розвитку педагогічної майстерності</p> <p>Феномен педагогічної майстерності у сучасній психолого-педагогічній науці. Динаміка функцій учителя в сучасному навчально-виховному процесі. Феномен педагогічного керівництва: теорія і практика. Мотивація професійної діяльності сучасного педагога. Діяльність учителя як творчий процес. Професійна ідентифікація особистості вчителя. Ідеал учителя на сучасному етапі розвитку освіти. Професійне самовиховання вчителя: сутність, шляхи і способи реалізації.</p>		<p>Згідно списку рекомендованої літератури</p> <p>8; 14; 23; 29; 40</p>	<p>2. Підготовка міні-твору на тему «Кого називають справжнім педагогом».</p> <p>3. Створення презентації на тему «Особистісні якості сучасного педагога».</p> <p>4. Підготовка доповіді на тему «Значення духовних цінностей в професійній діяльності педагога» .</p>		<p>розкладом.</p>
<p>Тема 3. Педагогічний вплив як основа педагогічної взаємодії</p> <p>Психолого-педагогічні умови майстерної взаємодії в педагогічному спілкуванні. Класифікація прийомів педагогічного впливу. Операції педагогічного впливу. Характеристика педагогічної вимоги. Педагогічна майстерність і авторитет учителя. Структура</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Згідно списку рекомендованої літератури</p> <p>2; 5; 11; 19; 14; 34; 38</p>	<p>1. Вивчення теми.</p> <p>2. Підготовка повідомлення про досвід роботи В.О.Сухомлинського з питань організації навчально-виховної роботи з молодшими школярами.</p> <p>3. Створення схеми «Особливості взаємодії вчителя і учня».</p> <p>4. Розробка рекомендацій</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>авторитету вчителя. Рівні і критерії авторитету педагога. Характеристика перцептивної сторони педагогічного спілкування. Увага й увага учителя. Способи комунікативного впливу: переконання і навіювання. Стратегії взаємодії у спілкуванні як характеристика інтерактивного компонента педагогічної взаємодії. Технологія організації педагогічної взаємодії.</p>			<p>для ефективної педагогічної взаємодії..</p>		
---	--	--	--	--	--

<p>Тема 4. Особливості педагогічного спілкування</p> <p>Мовлення учителя як засіб педагогічної діяльності. Мовлення і комунікативна поведінка вчителя. Функції мовлення вчителя у взаємодії з учнями. Умови ефективності професійного мовлення вчителя. Шляхи вдосконалення мовлення вчителя.</p> <p>Психолого-педагогічні умови майстерної взаємодії у педагогічному спілкуванні. Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види. Педагогічне спілкування як діалог. Контакт у педагогічному діалозі.</p> <p>Структура педагогічного спілкування. Класифікація стилів педагогічного спілкування. Моделі спілкування вчителя на уроці з учнями молодшого шкільного віку.</p>	Лекція, семінар	Згідно списку рекомендованої літератури 7; 12; 16; 20; 25	1.Вивчення теми. 2.Створення презентації «Різновиди педагогічного спілкування». 3.Підготовка картотека методичних джерел на тему «Розвиток педагогічного спілкування» (6-8). 4.Виконання вправ для розвитку навичок педагогічного спілкування.	5	До наступного заняття за розкладом.
<p>Тема 5. Педагогічний такт</p>	Лекція, семінар	Згідно списку	1.Вивчення теми.	5	До наступного заняття за

<p>Морально-етична сутність такту. Загальноусталені норми тактовної поведінки. Тактовність – невід’ємна складова особистості педагога. Ознаки тактовної поведінки. Сутність та форми вияву педагогічного такту. Прояв педагогічного такту в навчальний і поза навчальний час. Характеристика педагогічного такту. Рівні педагогічного такту. Особливості педагогічної тактики. Компоненти структури педагогічної тактики. Способи реалізації педагогічної тактики. Специфіка педагогічної тактики в умовах початкової школи.</p>		<p>рекомендованої літератури</p> <p>1; 6; 10; 19; 32; 44</p>	<p>2. Укладання анотованого переліку статей (10-15 назв) з питань загальної і педагогічної етики.</p> <p>3. Створення правил тактовного спілкування у внутрішньому шкільному колективі.</p> <p>4. Аналіз складних педагогічних ситуацій (3-4).</p>		<p>розкладом.</p>
<p>Тема 6. Способи організації навчально-виховного процесу в початковій школі Характеристика основних форм організації навчально-виховного процесу в сучасній початковій школі. Вимоги до проведення уроків у початковій школі: організаційні, виховні, дидактичні, психолого-педагогічні,</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Згідно списку рекомендованої літератури</p> <p>4; 13; 17; 26</p>	<p>1. Вивчення теми.</p> <p>2. Огляд публікацій газет «Освіта», «Освіта України», журналу «Початковашкола» з питань організації навчально-виховного процесу в початковій школі.</p> <p>3. Вивчення 3-4 прикладів передового педагогічного досвіду вчителів початкових</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>фізіолого-гігієнічні, управлінські, навчально-методичні</p> <p>Поняття «прийоми взаємодії» та їх характеристика. Функції методів навчання. Прийом як складова методу та самостійна дидактична категорія. Основні підходи до класифікації методів навчання: за джерелами знань – пояснення, розповідь, бесіда, спостереження, демонстрація, ілюстрація, робота з працею та підручником; самостійна робота учнів за характером пізнавальної діяльності – пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.</p> <p>Організація навчально-виховного процесу через вплив учителя на учнів молодшого шкільного віку. Співробітництво вчителя і учнів на уроках та в позаурочний час. Урок як навчальний діалог учителя з учнями. Елементи технології уроку-діалогу.</p>			<p>класів, представлених у мережі Інтернет.</p> <p>4. Підготовка реферату на тему «І.А. Зязюн про особистість</p>		
<p>Тема7.</p>	<p>Лекція,</p>		<p>1.Опрацювання</p>	<p>5</p>	<p>До наступного</p>

<p>Педагогічна ситуація і педагогічна задача Педагогічна ситуація – складова педагогічного процесу. Педагогічна задача. Типи педагогічних задач. Конфлікт як психолого-педагогічна проблема в діяльності учителя. Причини конфліктних ситуацій у внутрішньо шкільному колективі, Форми виявлення конфлікту. Поведінка вчителя у конфліктній ситуації Проектування навчально-виховного процесу початкової школи. Система проектування навчально-виховного процесу. Ефективність проектування навчально-виховного процесу. Структура системи проектування навчально-виховного процесу.</p>	<p>семінар</p>	<p>Згідно списку рекомендованої літератури 2; 11; 14; 23; 37</p>	<p>теоретичних основ лекційного матеріалу. 2. Підготовка плану-схеми проведення бесіди або диспуту на морально-етичну тематику. 3. Аналіз складних педагогічних ситуацій (3-4). 4. Розробка схеми «Різновиди педагогічних конфліктів».</p>		<p>заняття за розкладом.</p>
<p>Тема 8. Педагогічна техніка Поняття педагогічної техніки. Значення педагогічної техніки у професійній діяльності вчителя. Внутрішня педагогічна техніка. Елементи внутрішньої техніки. Керівництво емоційним станом. Способи</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Згідно списку рекомендованої літератури 15; 34; 39; 47</p>	<p>1. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2. Укладання анотованого переліку періодичних видань (5-7 назв), окремі розділи яких присвячені удосконаленню професійних навичок педагога.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>психологічного налаштування. Прийоми створення позитивної установки. Педагогічний оптимізм. Взаємодія у конфліктних ситуаціях, забезпечення продуктивності педагогічної діяльності вчителя. Зовнішня педагогічна техніка. Елементи зовнішньої техніки вчителя. Вербальні (мовні) та невербальні (міміка, пантоміміка, жестикуляція) засоби прояву зовнішньої техніки. Способи залучення елементів зовнішньої техніки у процес взаємодії з учнями. Міжособистісний простір – важлива складова прояву педагогічної техніки.</p>			<p>3. Створення схеми «Компоненти внутрішньої педагогічної техніки». 4. Розробка рекомендацій з удосконалення зовнішньої педагогічної техніки.</p>		
<p>Тема 9. Техніка мовлення – ознака педагогічної майстерності Зміст поняття «педагогічне мовлення». Психологічні особливості педагогічного мовлення. Діалогічність педагогічного мовлення. Порівняльна характеристика використання мовних і комунікативних засобів учителями з різною орієнтацією</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Згідно списку рекомендованої літератури 6; 12; 20; 35; 51</p>	<p>1. Вивчення теми. 2. Підготовка бібліографічного списку літератури (8-10) з питань удосконалення техніки мовлення. 3. Створення схеми «Компоненти граматично правильного мовлення».</p>	<p>5</p>	

<p>(діалогічною чи монологічною). Функції педагогічного мовлення: дидактична, експресивна, перцептивна, сугестивна, організаторська, науково-пізнавальна, комунікативна.</p> <p>Структура педагогічного мовлення: інформаційний, виразний, впливовий компоненти.</p> <p>Особливості педагогічного мовлення. Джерела формування педагогічного мовлення: особистий досвід учителя, наслідування традицій, навчання, самоосвіта.</p>					
---	--	--	--	--	--

6. Система оцінювання курсу

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	Шкала оцінювання: національна та ECTS			
	<p>Сума балів за всі види навчальної діяльності</p>	<p>Оцінка ECTS</p>	<p>Оцінка за національною шкалою</p>	
		<p>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</p>	<p>для заліку</p>	<p>зараховано</p>
<p>90 – 100</p>	<p>A</p>	<p>відмінно</p>		
<p>80 – 89</p>	<p>B</p>	<p>добре</p>		
<p>70 – 79</p>	<p>C</p>	<p>задовільно</p>		
<p>60 – 69 50 – 59</p>	<p>D E</p>	<p>задовільно</p>		
<p>26 – 49</p>	<p>FX</p>	<p>незадовільно з можливістю повторного складання</p>	<p>не зараховано з можливістю повторного</p>	

			складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
<p>Фактична кількість балів, отримана студентом за результатами поточного контролю та підсумками, переводиться в державну оцінку за такими критеріями: А – оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідати на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних задач; В – оцінка «добре» (80-89 балів) виставляється за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання; С – оцінка «добре» (70-79 балів) виставляється за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; D – оцінка «задовільно» (60-69 балів) виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді; Е – оцінка «задовільно» (50-59 балів) виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання; FX – оцінка «незадовільно» з можливістю повторного складання екзамену (26-49 балів) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання; F – оцінка «незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням модуля (навчальної дисципліни) (0-25 балів) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, незнання основних фундаментальних положень.</p>			
Вимоги до письмової роботи	<p>При виконанні певного письмового завдання з дисципліни необхідно враховувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повноту і правильність відповіді; - здатність узагальнювати отримані знання; - здатність застосовувати правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях; - уміння аналізувати і оцінювати факти, події, інтерпретувати схеми, графіки, діаграми; - уміння викладати матеріал чітко, логічно, послідовно. 		
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 80% практичних робіт та завдань самостійної роботи.		
7. Політика курсу			
<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: особливості педагогічної діяльності; компоненти педагогічної майстерності; особистісні якості сучасного педагога; методи та засоби професійного самовиховання; структуру педагогічного впливу; способи удосконалення педагогічних здібностей; мотиваційні засади розв'язання фахових проблем; різновиди педагогічного спілкування; специфіку зовнішньої і внутрішньої педагогічної техніки; шляхи удосконалення мовленнєвої техніки; передумови розвитку творчої складової педагогічної діяльності.</p> <p>Якщо студент пропустив аудиторне заняття, практичне завдання виконує самостійно, опрацювавши рекомендовану літературу. Не допускається використання чужої інтелектуальної власності, відслідковується викладачем плагіат. Оцінка за семестр, у зв'язку з практичним направленням курсу, виставляється за практичні завдання та виконання самостійної роботи.</p>			

8. Рекомендована література

1. Барабаш Ю. Г. Педагогічна майстерність: теоретичні й навчально-методичні основи: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю.Г.Барабаш, Р.О.Позінкевич. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Л.Українки, 2006. – 469 с.
2. Барабаш Ю. Г. Педагогічна майстерність: навч. посіб. / Ю. Г. Барабаш, Р. О. Позінкевич. – Вид. 2-ге, випр. та допов. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 390 с.
3. Бесєдіна Л.М., Сторубльов О.І. Педагогічна майстерність, активні методи навчання та методична робота у навчальних закладах: Методичний посібник. Видання 2-е, перероблене і доповнене. – К.: Логос, 2009. – 204 с.
4. Васянович Г. П.Педагогічна етика: навч. посіб. / Г. П. Васянович. – К.: Академвидав, 2011. – 254 с.
5. Вердіна С. В. Секрети педагогічної майстерності : уроки для вчителя / С. В. Вердіна, А. Г. Панченко. – Х. : Основа, 2008. – 111 с.
6. Висоцька О. Є. Випереджаюча освіта для сталого розвитку: методологія, методика, технології : навч.-метод. посіб. / О. Є. Висоцька. – Д. : Вид-во „Акцент ПП”, 2012. – 292 с.
7. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. Посібник / н.п. – К., 2006. – 276 с.
8. Гонтаровська Н. Б. Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини: монографія / Н. Б. Гонтаровська. – К.: Вид-во РВА Дніпро-VAL, 2010. – 623 с.
9. Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 155 с.
10. Деніжна С. О. Практикум з основ педагогічної майстерності: навч. посіб. / С. О. Деніжна, М. О. Сова. – К. : Вид. центр НУБіПУ, 2010. – 146 с.
11. Дрожжина Т. В. Конфлікти в школі: як навчитися швидко їх розв'язувати / Т. В. Дрожжина. – Х. : Вид. група „Основа”, 2010. – 160 с.
12. Заболотна О. А. Теорія і практика альтернативної шкільної освіти у країнах Європейського Союзу : монографія / О. А. Заболотна. – Умань : ФОП Жовтий, 2013. – 372 с.
13. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : Монографія / І.А. Зязюн. – Черкаси : ВВ ЧНУ імені Богдана Хмельницького. – 2008. – С. 404 - 405.
14. Історія педагогічної майстерності / О.А. Лавріненко. – СПД Богданова А.М., 2009. – 328 с.
15. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с.
16. Карпенко О.В. Основи педагогічної майстерності : навч. посіб. / О.В. Карпенко, А. М. Федорович; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобич : РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка, 2013. – 156 с.
17. Ковальчук Л. О. Основи педагогічної майстерності: навч. посіб. / Лариса Ковальчук ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 603 с.
18. Ковальчук, О.М. Формування педагогічної техніки засобами театральної педагогіки: Навч. посіб. / Ніжин. держ. пед. ун-т ім. М.Гоголя. – Ніжин: [Ред.-вид. відділ НДПУ], 2001. – 126 с.
19. Коротяєв Б. І. Педагогічна філософія: кол. моногр. / Б. І. Коротяєв, В. С. Курило, С. В. Савченко. – Луганськ : Вид-во “ДЗ ЛНУ імені ТарасаШевченка”, 2010. – 340 с.
20. Кучерявий О. Г. Професійне самовиховання у вищій школі: навч. посіб. / О. Г. Кучерявий. – К. : Освіта України, 2010. – 210 с.
21. Лавріненко О. А. Педагогічна майстерність в історико-педагогічному вимірі: теорія, практика, поступ / Олександр Лавріненко ; [наук. ред. Л. П. Вовк] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Богданова А. М., 2009. – 328 с.

22. Марченко О. Г. Основи педагогічної майстерності / О. Г. Марченко. – Х. : Вид. група „Основи”, 2009. – 112 с.
23. Матвеева Н.О. Педагогічна майстерність: практикум]: навч.-метод. супровід самот. роботи студентів / Н.О. Матвеева – Івано-Франківськ: НАІР,2015.–328 с
24. Неперервна освіта: професійний розвиток педагога: навчально-методичний посібник / автор-упорядик Н.О.Матвеева. - Івано-Франківськ: Вид-во "НАІР", 2011. - 118 с.
25. Нечепоренко Л. С. Педагогічна майстерність / Л.С Нечепоренко ; М-во освіти і науки України, Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Каф. педагогіки. – Х. : ХНУ, 2009. – 274 с.
26. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. – Івано-Франківськ, 2012. – 206 с.
27. Основи педагогічної творчості та майстерності: курс лекцій: навч. посіб. / авт. кол. : В.М. Гореева, Н.В. Гузій, Л. О. Мільто та ін. – Суми : ПВП „Еллада S”, 2009.– 255 с.
28. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.; За ред. І.А.Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл.– К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
29. Педагогічна майстерність: підручник / [І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.]; за ред. І.А.Зязюна; М-во освіти і науки України, Акад. пед. майстерності.–3-е вид., допов. і перероб. – К.: СПД Богданова А.М.,2008.–376 с.
30. Педагогічна майстерність: практикум / [авт.-упоряд. Л. Галіцина]. – К.: Шк. світ, 2012. – 117 с.
31. Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи / [Абашкіна Н., Базиль Л., Бірюк Л. та ін.] ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Глухів. держ. пед. ун-т ; [Літ. ред. О.М.Семенов]. – К. ; Глухів, 2005. – 223 с.
32. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич, Т.Г.Дмитренко та ін.; За ред.І.А. Зязюна.– К.:Вища шк., 2006.– 606 с.
33. Педагогічна майстерність сучасного вчителя: теорія і практика : підруч. за кредит-модул. технологією навч. для бакалавра / [Бельчева Т. Ф. та ін.] ; М-во освіти і науки України, Мелітоп. держ. пед. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Мелітополь: Вид. будинок ММД, 2010. – 360 с.
34. Педагогічна майстерність учителя: навч. посіб. / [Гриньова В.М., Золотухіна С.Т., Балбенко С.Ю. та ін.] ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. – 2-е вид., випр. і допов. – Х. : ОВС, 2006. – 221 с.
35. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи / [Н. В. Гузій (керівник) та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т перепідгот. та підвищення кваліфікації, Каф. пед. творчості. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – 431 с.
36. Попов М.М. Основи педагогічної майстерності: навч. посіб. / М. А. Попов; Слов'янський держ. педагогічний ун-т. – Слов'янськ: СДПУ, 2008. – 148 с.
37. Практикум педагогічної майстерності: Навчальний посібник /Кол. автор.: Сергеева Л.М., Молчанова А.О., Пашенко О.В. та ін./ За ред. В.В. Олійника – К.: ТОВ «Етіс Плюс», 2008. – 184 с.
38. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. / В. А. Семиченко – К. : Вища шк., 2004. – 335 с.
39. Сергеева Л. М. Практикум педагогічної майстерності : навч.-метод. посіб. / Л. М. Сергеева, А. О. Молчанова, О. В. Пашенко ; [за ред. В. В. Олійника] ; ДВНЗ ”Ун-т менедж. освіти” НАПН України, Укр.-канад. проект ”Децентралізація упр. проф. навчанням в Україні”.– Вид. 2-е, переробл. і доповн. – К. : Арт Економі, 2011. – 181 с.
40. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник / С. О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344 с.

41. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям // Педагогіка: хестоматія / уклад : А.С. Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – С. 58-63.
42. Сходинки до педагогічної майстерності: словник з курсу "Основи педагогічної майстерності"/уклад.:Л.Л.Бутенко, О. Г.Ігнатович.– Старобільськ, 2015. – 136 с.
43. Теличко Н. В. Теорія і методика формування основ педагогічної майстерності майбутнього учителя початкових класів / Н.В. Теличко – Київ : Кондор, 2014. – 521 с.
44. Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології : Зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України та ін. ; За заг. ред. Н.Г.Ничкало. – Х. : НТУ «ХП», 2007. – 642 с.
45. Теслюк В. М. Основи педагогічної майстерності : навч. посіб. / В. М. Теслюк, П. Г. Лузан. – К. : НАКККіМ, 2011. – 304 с.
46. Тренінги розвитку педагогічної майстерності / [авт.-упоряд. Ю. С. Запрожцева]. – К. : Шк. світ, 2012. – 102 с.
47. Фурман А. В. Сутність гри як учинення : монографія / Анатолій Васильович Фурман, Сергій Костянтинович Шандрук. – Т. : ВПЦ „Економічна думка ТНЕУ”, 2014. – 120 с.
48. Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно зорієнтованої освіти: Модульний посібник / Автори-упорядники: П.І.Матвієнко, Н.І.Білик, О.О.Новак. – Полтава: ПОІППО, 2006. – 292 с.
49. Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності: Навчально-методичний посібник / В.В. Федорчук. – Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. – 140 с.
50. Хімчук Л. І. Учіння молодшого школяра та його психологічний супровід. / Л. І. Хімчук – Івано-Франківськ, 2008. – 103 с.
51. Як стати майстерним педагогом: Навчально-методичний посібник /Кол. автор.: Ковальчук В.І., Сергеева Л.М. та ін. За заг. ред. Л.І.Даниленко – К.: ТОВ «Етіс Плюс», 2007. – 184 с.

Викладач _____